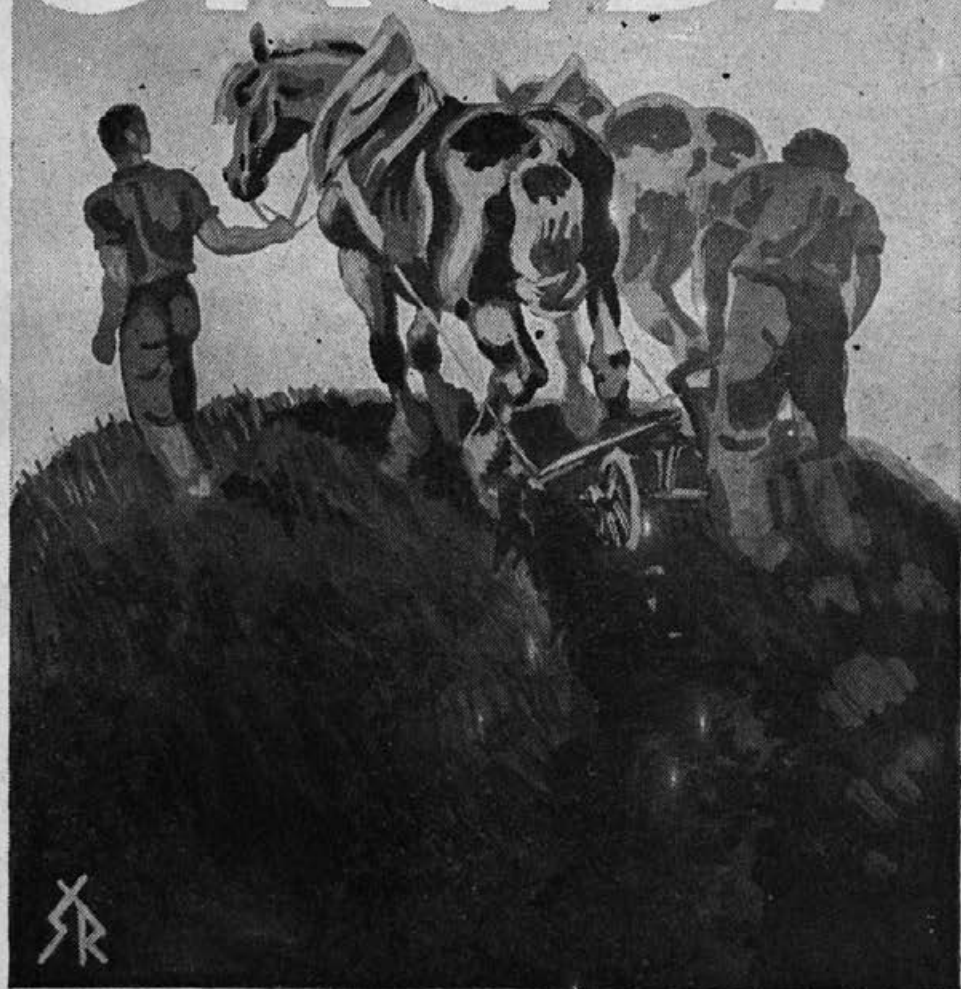

GRUDA

Mesečnik za kmetško prosveto

XIV.

September

9.

VSEBINA

Simon Gregorčič: Kmetski hiši (pesem). — Simon Gregorčič (S sliko). — Ivan Kronovšek: Rešimo se! — J. T.: Z naših goric... — Za svobodo Korotana. — Radić govori... — Casten zaključek naših proslav. — Pismo z Gorenjskega. — -ek: Zanimivosti iz Bolgarije (konec). — Kralj Peter II. (Slika). — T. G. Masaryk (s sliko). — Kmetske proslave na Poljskem. — Dekleta, več volje in poguma. — Shranjevanje sadja za zimo. — Delo na vrtnu. — Peter Rupar: Mreža bele groze (nadaljevanje). — Praktični nasveti. — Za prosti čas.

Mesečnik za kmetsko prosveto / Izhaja vsak mesec / Celoletna naročnina *Din* 25.—, za člane Društev kmetskih fantov in deklet, za katere pobere in skupno vplača naročnino društvo, kjer so včlanjeni, *Din* 20.— / Posamezna številka *Din* 2.50 / Rokopisov ne vračamo / Vse, kar se tiče uredništva, pošiljajte na naslov: UREDNIŠTVO »Grude«, Ljubljana, Tavčarjeva ulica 1 / UPRAVA je v Ljubljani, Tavčarjeva ulica, kamor pošiljajte naročnino, oglase in reklamacije (pritožbe)

Izdaja Zveza kmetskih fantov in deklet; za uredništvo odgovarja Ivan Albreht, oba v Ljubljani
Tiska Tiskarna Slatnar, d. z o. z. (Vodnik in Knez) v Kamniku

Uredništvo obvešča

A. Š. S. o D.: Hvala za prispevke, objavimo jih v zimskem času. Še kaj pošlji!

D. K. L.: Tudi Tvojo pesem smo odložili za februar, ko bo Gubčeva obletnica.

R. Č. R.: Pošlji obljubljeni stvari, da jih priobčimo v prihodnji številki.

Vsem ostalim: Polagoma pride vse na vrsto.

Našim odrom

Dramatični odseki. Za uprizoritev priporočamo nove ljudske igre: »Tlačani«, »Za grunt« in »Črna ženca«, katere so po svoji vsebini zelo primerne in hvalčne zlasti za kmetske odre. Navedene igre morete naročiti le na naslov: Redenšek Ivan, Domžale.

TISKARNA SLATNAR

DRUŽBA Z O. Z.
K A M N I K

Izvršuje vsa tiskarska dela hitro, lično in po konkurenčnih cenah ● Specijalna dela: trobarvne razglednice in prvovrstni tisk knjig

Tovarna kemičnih izdelkov v Hrastniku d. d.

priporoča za jesensko gnojenje travnikov, deteljšč, sadovnjakov in vinogradov

Fosfatno žlindro 6/10/18%

Kostno moko razklej. 30%

A p n e n č e v o m o k o

po najugodnejših cenah in plačilnih pogojih. — Ponudbe in pojasnila se dobi pri Tavnici v Hrastniku. — Tel.: Hrastnik št. 2. — Brzjavici: Kemična Hrastnik

GRUDA

M E S E Č N I K   Z A   K M E T S K O   P R O S V E T O

9.

SEPTEMBER 1937.

XIV.

Simon Gregorčič:

Kmetski hiši

Mogočna nisi, ne prostorna
In stavil te umetnik ni,
Bolj kot bogata si uborna,
Preprosta selska hiša ti!

In vendar ne palač ogromnih
In njih bleskú ne bom slavil;
A tebi, dom seljakov skromnih,
Nesmrien venec rád bi zvil.

Ti šege stare si ohranil,
Deduje jih po oči sin,
Le ti naš jezik si ohranil,
da ni zatrl nam ga tujčin.

Kar čas nam dal je davna leta,
Največ občeval si nam ti,
Kar zdaj nam daje in obeta,
Pod streha kmetsko nam zori.

In ne v dvoranah bogatinov,
Kjer blesk zakladov te slepi,
Kjer dom seljskih je trpinov,
Rešitve zor se nam žari.

Kar mož nebesa so poslala,
Da večnih nas otmó grobóv, —
Vse mati kmetska je zibala,
Iz kmetskih so izšli domóv.

Simon Gregorčič

8. septembra t. l. so odkrili v Ljubljani spomenik pesniku Simonu Gregorčiču; imenovanemu »goriški slavček«, ki je živel od l. 1844 do 1906. Ljudstvo ga pozna po mnogih njegovih pesmih, ki so že pónarodele (>Rože je na vrtu plela in druge).

Rodil se je na Vrsnem pri Kobaridu kot sin malega kmeta. Bil je duhovnik po raznih krajih na Goriškem. Tesno spojen s svojo slovensko zemljo in ljudstvom, je občutil vse muke,

trpljenje, mišljenje in čustvovanje kmetskih ljudi. To je opeval v pesmi. Zato so njegove pesmi še vedno tako naše, domače. Opeval je borbo Slovencev za svobodo, ki so bili tlačeni od tujcev, kakor so danes od italijanskega fašizma.

Kot pesnika slovenskega ljudstva, katerega dušo je tako dobro poznal, ga proslavljamo tudi mi, in ob tej priliki prinašamo odlomek njegove pesmi »Kmetski hiši«.

Rešimo se!

Z razumljivo zaskrbljenostjo se često sprašujejo zlasti kmetški ljudje, kaj bi ukrenili in kako nastopili, da bi se njihov položaj izboljšal. Da bi naš kmet laže in boljše prodal svoje pridelke, obrtnik več zaslužil in da bi delavci in drugi delovni ljudje dobili za svoje delo primerno plačilo. Vsi skupaj pa želijo imeti lepše življenje in takšne pravice, ki jim gredo.

Pri tem našese pogovor na razne politične stranke, kulturne in stanovske organizacije. Katera je boljša, kje bi bilo kaj več pričakovati — namreč dejanj in ne samo obljub in podobnih tolažilnih sredstev?! Naši preprosti ljudje so pametni, četudi se dajo še tu in tam žapeljati na pot, ki jim ni pri sreju, pač pa največkrat v pogubo.

Zato slišimo povsod iste ugotovitve: dokler je stranka v opoziciji in nima moči in odločilne besede pri zboljšanju javnih zadev in delitvi pravic, obljublja vse mogoče stvari. Tudi takšne, ki so nemogoče. Vse, kar ljudem ugaja in jim vzbuja poželenje. Pravkar mi prihaja na misel prigodba iz nekega političnega shoda. Poslanski kandidat, velik gospod, je tam na debelo obljubljal, kar mu je prišlo na misel. Med drugim je obljubil volilecem dotičnega kraja tudi nov most. Pa se oglasijo zborovalci: »E, saj pri nas še potoka nimamo!« »Nič zato,« odgovori kandidat, »tudi to vam bomo preskrbeli!«

Mamila za ljudi

Sličnih obljubarjev, ki trdega življenja in razmer naših ljudi prav nič ne poznajo, imamo tudi pri nas na stotine. Če ne gre z obljubo, gre z denarjem, poleg vsega pa še izrabljajo stvari, ki človeka premagajo. Nobena stvar jim ni sveta, nobeno sredstvo jim ni preogabno. Samo da dosežejo svoj cilj: vladati ljudem in udobno živeti.

Politične organizacije imenujemo stranke. Vsaka ima svoj program ali

napisan načrt, ki vsebuje vse, kar stranka zahteva in stališče, ki ga ima do ureditve razmer, raznih poklicev, gospodarskih, kulturnih ustanov in podobno. Naši ljudje ne poznajo napisanih programov raznih strank. Bolj poznajo razlago takšnih programov na političnih shodih. Motijo se tisti, ki mislijo, da ima ena ali druga stranka slab program! Kar je napisano, je vse lepo, nič ni slabega; nič, kar bi bilo naperjeno proti našim ljudem. Toda to vse je samo napisano, dejanja pa so od teh načel zelo oddaljena. Kajti lepo ime stranke in krepke zahteve na papirju so za nas brez pomena!

Po delih jih boste spoznali

Prav to moti naše kmetške ljudi, ker pozablajo, da morajo vse načrte, naj si bodo v gospodarstvu ali politiki, izvesti v dejanja in jih spraviti v življenje — ljudje. Ljudje so pa zopet različni. Nekateri vidijo pri tem samo sebe, druge tolažijo in jim obljublja vse mogoče, a skrbijo za svoj osebni napredek. Zelo redki so tisti, ki jim je prvo potreba vseh ljudi in šele nazadnje oblast in denar. Dober človek tudi iz slabega nekaj ustvari, slab še dobro pokvari!

Če bi nam bilo izpolnjenih le desetina danih obljub — to bi se nam dobro godilo. Slovenija bi bila rajska dežela, vsa preprežena z železnicami in lepimi cestami. Ne manjkalo bi ne šol, ne bolnišnic in mostov. Tudi dolgovi in brezposelnosti bi ne poznali. Samo navdušenje bi kipelo in živijo klici bi odmevali daleč na okrog.

Povsod odločajmo ...

Dandanes je večina ljudi v najbolj zapuščenih vaseh spregledala. Le najbolj zaupljive duše še verjamejo tolažbam in lepim besedam. Tudi tem bo revščina odprla oči. Vsi bodo kmalu prišli do spoznanja, da bo pravo društvo ali prava stranka le tista, v kateri bomo

imeli tudi mi svojo besedo. Tam bomo vedeli, kaj in kako se dela, ker bomo sodelovali. Brez naše navzočnosti in naše privolitve se ne bo ukrenilo ničesar. Dokler pa imajo naše ljudi pri društvih in strankah le za pozdravne sprejeme in vzklikarje, ne pa za soodločanje, — tako dolgo bodo brez veljave, brez pravic in svobode — kot priklenjena živina. Zato pa morajo naši fantje in dekleta zastaviti vse svoje mladostne moči v to, da postanejo v prepričanju trdni kot

jeklo in da dramijo tiste, ki še nimajo lastnega spoznanja!

... in sebi zaupajmo!

Kakor vsak človek zaupa najprej le sam sebi, tako sme zaupati le tisti organizaciji, kjer je sam enakovreden in soodločujoč činitelj! Naj se pogreznejo v preteklost časi, ko so drugi mesto nas mislili in odločali! Sami pa se z brezobzirnostjo rešimo tistih, ki nam nebesa obljublajo in pekel pripravljajo!

J. T. Jeruzalem:

Z naših goric ...

*Ze čriček prepeva, v trgatav veleva,
ne more več spat; spet pojdemo brut!*

Tako se čuje pri nas ta čas narodna popevka, ki je znanilka najlepšega časa našega kmeta - vinogradnika — trgatve, ki jo že nekaj tednov sem obljublja in oglašja nepogrešljivi, zvesti spremljevalec naših goric — klopotec. Brez njega si idile Slovenskih goric niti misliti ne moremo. Po prijaznih prisojnih hribov, obsajenih z žlahtno vinsko trto, stojijo med zidanicami klopotci, ki ob vsakem vetriču oznanjajo »Prleku« lju-bo melodijo; veliki se oglašja: »pom, pom, pom...«, srednji: »ta, ta, ta...»,

dr..., dr...«, mali pa: »cin, cin, cin«, ali kar: »rrrr«. Vsak ima drug ton in takt, kakor je tudi govornica ljudi različna.

Klopotec sestoji iz vetrnic, ki so pritrjene na posebnem ogrodju, kjer bati (»macleki«) udarjajo na desko. Njegov namen je strašiti in odganjati iz vinograda »škvorce« in druge škodljive kralce. Koliko mu to uspe, je težko reči, ker se pač nanj privadijo. Je pa klopotec tradicionalen simbol (starodavno znamenje) naših goric, zato jih viničarji v zimskem času z vso skrbnostjo izdelujejo ter kar tekmujejo, kdo bo napravil takega, ki »rad gre« tudi ob najmanjši sapi. Nekateri so v tem res pravi mojstri. Ker se klopotci pojavijo po vinogradih po Velikem šmarnu, ko se začne mehčati grozdje, zato ljudje pravijo, da klopotec »grozdje meca«! ...

— Naj le ropotajo klopotci, ter nam grozdje dobro zmehčajo, da nam za trud, ki smo ga vložili v gorico, poplača obilna trgatve z »rujno kapljico«. Ko bi le mogli naši klopotci tako klopotati, da bi jih slišali tudi tisti, ki odločajo o ceni našega z žulji in znojem pridelanega vina, da bi zanj dobili toliko, da bi si z izkupičkom zagotovili človeka dostojno eksistenco (življenje, obstanek). — Potem bi »spet enkrat, kot nekdanj« povabili in zapeli:

*»Le pridi v gor'co k nam,
bomo dobre volje tam!«*

Za svobodo Korotana

V Slovenskem Korotanu, 4. septembra 1937.

Splošno uredništvo »Grude«!

Bliža se 10. oktober, dan obletnice, ko smo izgubili Koroško. Na Koroškem v Avstriji je 10. oktober naroden praznik, šole in uradi so zaprti, povesod se vršijo slavnosti in proslave.

Za Slovence, za ves sloveński narod, je to dan žalosti, Vidov dan. Tudi Slovenci se moramo spominjati vsako leto 10. oktobra. Vsi slovenski listi bi se ga morali spominjati. Ta dan smo izgubili lepo koroško zemljo.

Zakaj smo jo izgubili? Zato, ker je narod ni poznal. Zato je ni znal rešiti, kar bi se takoj po razsulu lahko zgodilo. Treba bi bilo samo takoj, še novembra 1918 slovensko Koroško zasesti in jo držati! tako kakor Maribor. Potem bi po vsej verjetnosti ne bilo plebiscita in Koroška bi bila naša. A narod je ni poznal, zato se ni pravi čas z vso vstrajnostjo pobrigal zanjo.

Narod mora poznati Koroško, se mora zanimati za njo. Zlasti mladina, ki jo je treba v tem vzgojiti.

Prosim, da bi mojega imena ne objavili!

Ob obletnici koroškega plebiscita

Za Jugoslavijo : 15.279 glasov.

Za Avstrijo : 22.025 „

Razlika : 6.746 „

Te številke nam ne gredo iz spomina. Kako je bilo to mogoče? Kako, da je ta narod sam sebe obsodil na smrt? Kako, da je odklonil narodno svobodo? Kako, da je odklonil zedinjenje z brati po krvi in jeziku?

To so težka vprašanja.

Bilo je 50 let poprej. Isti narod — a ne isti ljudje — se je zbiral na narodnih taborih ob predsedstvu dr. Zarnika iz Ljubljane; na Bistrici pri Smihelu v Podjuni, v Zopračah, občina Logavas blizu Vrbe. V Zopračah se je 18. septembra 1870. zbralo 10.000 koroških Slovencev. Matija Majar Ziljski je govoril o potrebi zedinjenja vseh Slovencev v eno politično in upravno celoto. Kar je rodila ista kri, pod istim (političnim in administrativnim) nehom naj živi! Kar je Bog združil, naj človek ne loči! Zakaj smo Slovenci razkosani na več dežel? Zedinjeno Slovenijo hočemo! Bratje

*Objavljamo izveček iz pisma našega so-mišljenika in sotrudnika iz slovenske Koroške.

smo med seboj po krvi in jeziku. Skupaj hočemo biti, skupaj nositi veselje in bol! Proč z umetnimi, nenaravnimi, deželnimi mejami! Živela Zedinjena Slovenija!

Te misli je razvijal Matija Ziljski in narod ga je razumel, narod mu je pritrjeval, navdušeno pritrjeval. Narod je enoglasno in navdušeno zahteval Zedinjeno Slovenijo.

To je bilo 18. septembra 1870.

A 10. oktobra 1920., 50 let pozneje? Odkod ta preobrat? Sovražnik je nasejal ljulike med pšenice. Sejal jo je 50 let, dan za dnem, mesec za mesecem, leto za letom. Polnih 50 let. Ta sovražnik je bila koroška ponemčevalna šola. Usilili so jo koroškim Slovincem, proti njihovi volji so jim jo usilili! Nobeni ugovori niso nič izdali, nobeni še tako plamteči govori koroškega slovenskega poslanca Andreja Einspielerja v celovski zbornici. Mladino zastrupiti, mladino napolniti z nemškim duhom — to so hoteli, od tega niso odnehali. Mladina je zrastle, stari so pomrli; mladina, ki je šla skozi zločinsko ponemčevalnico, je postala narod! O gorje! ...

Zmagala si, prokleta ponemčevalnica!

Zdaj razumemo razliko med 18. septembrom 1870 in 10. oktobrom 1920.

Ob 10 letnici plebiscita (ljudskega glasovanja, ki naj odloči, ali pripade Koroška Avstriji ali Jugoslaviji) leta 1930. je izšla na Koroškem nemška publikacija (knjiga) v spomin na plebiscit, boljše: v spomin na nemško zmago pri plebiscitu. V tej publikaciji je prispeval en članek tudi rajni avstrijski kancler (predsednik vlade) dr. Seipel. V tem članku je zapisal dr. Seipel, da je bila nemška zmaga 10. oktobra 1920 — zmaga pameti, zmaga narave! Ni res, dr. Seipel, bila je zmaga koroške ponemčevalne šole! Zelo se moti dr. Seipel, če misli, da je bila nemška koroška plebiscitna zmaga — zmaga pameti in narave! Bila je zmaga nemškega nasilja, ki je koroškim Slovincem vsem protestom navkljub usililo ponemčevalno šolo! Da se je vrtil plebiscit 50 let prej, nikdar bi Nemci ne bili zmagali! Pokvarili so nam ljudstvo, zastrepili so ga z nemškim mišljenjem! In to imenuje dr. Seipel zmaga pameti in narave!

Vsega ljudstva pa nam niso mogli pokvariti, 18 občin je dalo večino glasov za Jugoslavijo, pa tudi po drugih občinah je bilo še veliko glasov, ki so res sledili pameti in naravi in so bili oddani za narodno zedinjenje in osvojenost.

Za svobodo slovenskega Korotana

Oglejmo si, koliko glasov je katera občina dala za Jugoslavijo. Občine, ki so večino glasov dale za Jugoslavijo, so *ležeče tiskane*.

Nad tisoč glasov je dala za svobodo slovenskega Korotana občina *Bela*, namreč 1029 glasov. Nad 900 glasov občina *Št. Jakob v Rožu*, 968 glasov. Nad 600 glasov občini *Blato pri Pliberku*, 650 glasov in *Bistrica v Podjuni*, 653 glasov. Nad 500 oziroma 500 glasov občine: *Sele* (511), *Doberlavas* (505), *Bistrica v Rožu* (500). Nad 400 glasov občini: *Borovlje* (468) in *Loče pri Baškem jezeru* (410).

Nad 300 glasov so dale za Jugoslavijo občine: *Bilčovs* (331), *Globasnica* (366), *Grebini* (380), *Ledenice v R.* (327), *Libeliče* (387), *Libuče* (348), *Logaväs* (344), *Podljubelj* (315), *Rikarjavas* (327), *Svetnavas v R.* (321), *Važenberk* (349), *Vobre* (310), *Zitaravas* (317).

Nad 200 glasov so dale za Jugoslavijo občine: *Djekše na Svinji planini* (273), *Hodiše pri Vrbskem jezeru* (274), *Kotmaravas nad Rožom* (272), *Medborovnica* (225), *Ruda* (285), *Slovenski Plajberk* (276), *Škocjan v Podjuni* (298), *Skofiče pri Vrbskem jezeru* (286), *Šmarjeta v R.* (279), *Št. Peter na Vašnjah pri Velikovcu* (251), *Velikovec* (229).

Nad 100 glasov so dale za Jugoslavijo občine: *Galičija* (156), *Grabštanj pri Celovcu* (112), *Medgorje na Osojnici* (106), *Na Dravi* (141), *Otok pri Vrbskem jezeru* (116), *Pliberk* (136), *Pokrče pri Celovcu* (134), *Rádiše pri Celovcu* (188), *Rožek* (128), *Vetrinj pri Celovcu* (152), *Zg. Vesca* (139), *Zelezna Kapla* (181), *Žihpolje pri Celovcu* (142), *Zvabek pri Pliberku* (183).

Manj ko 100 glasov so dale za Jugoslavijo občine: *Labot* (55), *Pustrica* (21), *Tinje* (44), *Zrelec pri Celovcu* (80).

Slovenska Koroška bi po pravici bila morala brez glasovanja pripasti Jugoslaviji. Vkljub vsemu nasilnemu ponemčevanju pa je bilo oddanih 10. oktobra 1920 za Jugoslavijo 15.279 glasov.

Eden, ki je 10. X. 1920 glasoval za Jugoslavijo.

*Če ste krompir skopali,
in z njiv že vse pobrali,
gotovo boste kaj prodali
in »GRUDI« naročnino dali!*

Radič govori ...

Danes sta samo dve veliki stranki: aristokratska (gosposka) in ljudska, demokratična. Temeljna razlika med njima je ta, da je gospodi narod sredstvo za politiko, v demokratiški vladi pa narod sam določa politiki namen.

(1904)

Gospodski politiki so edini razlogi — po domače povedano — trebuh, a dokazi — bajonetni.

(1922)

Kmetijska stranka hoče tako ureditev sveta, vlade in uprave, kjer lahko sodeluje, ne samo vsak kmet in delavec, nego vse ostalo delovno ljudstvo tako, da tudi vsaka kuharica in perica soodloča v javnem življenju. Zato se mora v vsakem človeku vzbuditi in razviti zavest človeškega dostojanstva in spoznanje, da v človeški družbi sploh ne sme biti trovtov, kaj šele da bi troti imeli vso oblast in vso čast, ves denar in vse imetje.

(1922)

Gospoda hoče, da ste vi kmetje nesložni; to, kmetijska pest je stisnjena in zdrava, kakor je zdrava kmetijska pamet.

(1927)

Smisel in vrednost demokracije je v tem, da narodni poslanci ne vodijo osebne ali kakšne druge politike, temveč samo politiko po volji ljudstva, po ljudskih interesih in potrebah.

(1923)

Knjige se berejo, da se pamet bistri, a ljudstvo se posluša, da se po tem politika vodi.

(1925)

Drevo raste od spodaj, a sad pada od zgoraj; narodna moč izvira iz ljudstva, a državno pomoč mora dajati vlada.

(1926)

Misel je vredna samo toliko, kolikor se izgovori, a beseda toliko, kolikor se spremeni v dejanje.

(1928)

Ne vprašam te, kako se imenuješ, niti, kako govoriš; tudi te ne vprašam, kakšne vere si, nego te vprašam, kakšen človek si. Če si pošten, si moj brat, če si lopov — četudi bi naju ista mati rodila — ne poznam te!

(1928)

Vi me lahko tudi živnega zakopljete, a jaz bom tudi od tam vzbujal vašo vest!

(Pred sodiščem 1920)

Časten zaključek naših proslav

Poletje je minilo, prišla je deževna jesen. Skoraj bo končano kmetско delo v naravi, ki smo ga opravljali od zore do mraka že od pomladi sem. H koncu gredo tudi naši kmetски tabori, mladinska zborovanja, manifestacije in tekme v kmetském delu. Prišel je čas notranjega društvenega dela, kjer naj se širi naša izobrazba in krepi kmetška zavest, da bomo prihodnje leto stopili na dan se močnejši, odločnejši in zmagoslavnejši.

Slovenske vasi so se nedeljo za nedeljo zgrinjale po naših travnikih in njivah. Z največjo radostjo in zanimanjem so tisoči in tisoči sodelovali na naših kmetških praznikih. Na njih smo s tekmami povečevali vrednost kmetškega dela, ker le z delom ustvarjajo žuljave roke vseh delovnih ljudi vse vrednote za obstanek in napredek človeštva. To delo nam daje pravico do poštenega življenja, ki pa nam je danes odvzeta.

Ini ko tako proslavljamo svoje delo, izpričujemo, da smo kmetška mladina, ki ljubi svoj dom in svojo zemljo. Pri tem se s ponosom zavedamo, da je vse, kar smo ustvarili v svojih organizacijah, delo naših rok, sad našega truda in žrtev. Nimamo in nečemo imeti pokroviteljev izven naših vrst, med gospodo; sami si določamo pot po naših potrebah in težnjah, ki so obenem potrebe in težnje slovenskega kmetškega ljudstva. Trudimo se, da bi postali od leta do leta zavednejši, sposobnejši in odločnejši delavci za svobodo in napredek slovenske vasi.

MATIJA GUBEC — NAŠ JE VZOR

Vodi nas spomin na kmetške puntarje, Gubca in Gregoriča, ki so s krvjo branili svojo zemljo, dom in pravice pred graščinsko gospodo. Po njihovem zgledu hočemo združiti vso slovensko kmetško mladino, dvigniti v njej kmetško zavest in jo izobraziti, da bo samostojno mislila, presojala in delala. Le tisti, ki združuje slovensko vas na podlagi kmetške skupnosti in sloge za pravice kmetških ljudi, je njen prijatelj. Kdor jo cepi in razdvaja, je njen sovražnik. Zato hočemo, da se sklenejo

vse žuljave roke in vsi tisti, ki pošteno hočejo pomagati delovncmu človeku v njegovi pravični borbi za čast in priznanje dela in boljše življenje slovenske vasi!

Kmetška mladina, naše žuljave roke, skupnost in složno delo nam bo ustvarilo vse, za kar se borimo!

V Podsmreki

V vrsto mnogoštevilnih kmetško - mladinskih manifestacij, ki jih je skozi vse poletje prirejela širom Slovenije organizirana, s kmetškim duhom in nezlomljivo voljo prepojena kmetška mladina, moramo pristeti tudi mogočen »Kmetски zbor« ljubljanskega pododbora Zveze kmetških fantov in deklet, ki se je vršil v nedeljo 29. avgusta v Podsmreki pri Ljubljani.

Množice prihajajo...

V zgodnjih popoldanskih urah so pričele prihajati po ljubljanskih ulicah številne skupine kmetških fantov in deklet, peš, na kolesih in okrašenih vozovih iz vseh daljnih in bližnjih vasi ljubljanske okolice. Vse je hitelo na zbirališče povorka k »Dolgem mostu« na Viču, kjer so funkcionarji uredili povorko: na čelu konjenik z veliko zeleno kmetško zastavo, za njim godba, ki je ubrano zaigrala koračnico, in povorka je odšla na tekmovališče. Za godbo je nesel zastavonoša tovariš Avsec Zvezin zeleni prapor, za njim so korakali vriskajoči kosci s svetlimi kosami na ramah. Njim so sledile brhke grabljice, nato pa kolesarji in okrašeni vozovi, na katerih je mladina veselo prepevala in vzklikala veličastju kmetškega dela. Z obrazov vse mladine, ki je šla v mogočnem pohodu na tekmovališče, je žarelo eno samo hrepenenje in močna volja, ki družiti to mladino, da neustrašeno ter složno koraka čez vse ovire k svojemu zvišnemu cilju — v novo bodočnost.

Mogočno zmagoslavje mladega kmetškega rodu

Na tekmovališču je to zmagovito kmetško armado čakalo že tisoče kmetških ljudi, ki so

Iz kmetско-mladinskih proslav: — veličastna počastitev dela — pristen izraz zdravega jedra slovenske vasi

prihiteli iz vseh vasi, da vidijo kako samozavestno in ponosno izpričuje mladi rod kmetško misel in trdno vero v zmago žuljavih rok.

Tu je zbrane borce pozdravil predsednik pododbora tovariš Avsec. V svojem pozdravnem nagovoru je bodril in vzpodbujal mladino k skupnemu delu za našo vas. Za njim je govoril predsednik Zveze kmetških fantov in deklet tovariš Kronovšek o pomenu naših organizacij in o potrebi skupnega nastopa naše kmetške mladine. Za svoje jedrnatе besede je bil deležen navdušenega odobravanja.

Po zborovanju se je pričela težko pričakovana tekma koscev. Fantje so zavzeli svoje prostore, trobentač je dal znamenje in tekma se je pričela. Ljudje so tesno obkrožili tekmovališče in z vidnim zanimanjem sledili tekmovanju. Tekmovalcem je hladen vetrič blagodejno hladil potna čela, da se je zdelo, da s svojim šumljanjem prinaša tovariške pozdrave notranjskih fantov in deklet. Prvi tekmovalec se že okrene, navdušenje raste od trenutka do trenutka, še nekaj minut in že je na cilju. Odobravanja ni ne konca ne kraja. Šele ko je zadnji tekmovalec končal svoje delo, se je nekoliko poleglo viharно odobravanje.

Vodi nas k zmagi — prapor zeleni!

Ta veličastna manifestacija in proslava kmetškega dela bo vsem navzočim ostala v trajnem spominu. Zlasti globoko v srca pa si bo zapisala 9. avgust kmetška mladina, ker je od tisočev in tisočev dobila priznanje za svoje plemenito delo, ki velja vsem našim vasem in zaničevanim kmetškim ljudem. Vsa mladina pa, ki je prišla iz vseh vasi, kjer že leta in leta plapola zeleni prapor, svečano zagotavlja tem novim tisočem, da bo s še silnejšim pole-

tom nadaljevala započeto delo. Služiti hočemo samo naši vasi in tisti veliki ideji, za katero se je žrtvovalo tisoče in tisoče Gubčevih puntarjev. Svoj zeleni kmetški prapor pa bomo nosili iz znanega v zmago, od vasi do vasi, dokler ne bo zaplapolal v sleherni vasi in združil mladino k skupnemu delu za prepod naših zapuščenih vasi. Ne bojimo se nobenih žrtev, ker vemo, da je za velike ideje potrebno tudi velikih dejanj in le z železno slogo in z neumornim delom si bomo ustvarili — lepšo bodočnost.

Ivan Dovč

Šmartno pri Litiji

Novo življenje se je začelo za našo kmetško mladino po obnem zboru, ki ga je imelo naše Društvo kmetških fantov in deklet v juniju. Z novim hotenjem in navdušenjem smo se pridružili ostali slovenski kmetški mladini, ki na taborih in tekmah proslavlja svoje delo in kmetško zavest. Tudi mi hočemo pokazati, da smo pripravljene na složno delo za boljšo bodočnost kmetškega človeka.

Naprej v — borbo!

15. avgusta t. l. smo tudi na zunaj manifestirali svojo zavest s kmetškim taborom in tekmo koscev. Vsa zavedna mladina se je zbrala, okrasila vozove in pripravila povorko, da je v mogočnem sprevodu korakala kmetška armada v krasnem popoldnevu proti Litiji do kolidvora in nazaj na Breg. Konjeniki v zelenih srajcah in z zelenim kmetškim praporom so borbeno prepevali svojo pesem. Za njimi je korakala četa mladih koscev, nato godba, grabljice in mnogo ostalih skupin. Za povorko je pritisnila nepregledna množica ljudi.

»Naprej v borbo, za pravdo in svobodo kmetkega naroda, so prepevali strumno koraka-joči fantje in dekleta, med zyki koračnic so se glasili živio klici kmetki slogi, kmetkemu delu in stari pravdi.

Zasavje se prebuja

Nihče si ni mislil, ne sami, še manj pa nasprotniki našega napredka, da bo proslava tako zmagovit izraz naše zavesti in hotenja po pravici. Prijazna Litiija je postala vsa živa in razgibana. Domačini so bili zaprepaščeni nad tako krasno udeležbo in so zmagovit pohod naših fantov in deklet živahno pozdravljali. Vse vasi, tudi iz daljne okolice, na tej in oni strani Save, so se pridružile kmetkemu prazniku in našemu kmetko-mladinskemu gibanju. Prijazna vasica Breg, nedaleč od Litiije, je postala kakor mravljišče. Tu se je vršila celotna prireditev na krasno urejenem in okrašenem prostoru. Godba je zaigrala — kose in grablje pred govorniškimi odrom so se dvignile v pozdrav — predsednik domačega društva tov. Repina je otvoril mladinsko zborovanje. Govoril je domačin tov. Strman, ki je odbil vse napade nasprotnikov, tov. Drago Koštrlj je v imenu visokošolske kmetke mladine poudaril slogo, ki naj poveže vse, ki jih je rodila kmetka mati, za borbo za kmetke pravice. Tov. predsednik Zvezé Ivan Kronovšek je iskreno in odločno pokazal pomen, ki ga imajo naše mladinske kmetke organizacije.

Po govornih sta nastopili dve skupini koscev in ob velikem zanimanju gledalcev junaško odkosili red za redom. Prvak mladih koscev je postal tov. Rozina Franc, v drugi skupini pa je dosegel prvo mesto tov. Polde Lambergar.

Tabor je dvignil našo zavest in nam dal novega poguma za delo v svoji kmetki organizaciji.

Podhosta

Praznik košnje je proslavilo naše Društvo kmetkih fantov in deklet s kmetko-mladinskim zborovanjem in tekmo koscev dne 5. septembra t. l. Kakor ostala društva širom Slovenije, smo hoteli tudi mi pokazati, da živi v nas kmetka zavest, da cenimo svoje delo in da kljub težkim razmeram vztrajno delamo v svoji organizaciji.

Vse naše prizadevanje in žrtve so bile obilo poplačane. Mladini je prireditev dela novih pobud in poguma za še vztrajnejše delo. Vsakdo, kdor je videl, s kakšnim veseljem so pri-

hajali kosci, grabljice, konjeniki, kolesarji in z ostalimi skupinami stvorili lepo povorko, v kateri je mladina navdušeno, veselo in samozavestno korakala na tekmovališče. Spremljalo jo je petje, vzklikanje in vrisk. Od vsepovsod so se zgrinjali kmetki ljudje, staro in mlado se nam je pridružilo. Vedeli so, da je naš praznik tudi za nje. V vsakdanjem delu in skrbeh je bil naš tabor za vse dan navdušenja in veselja, ki ne bo tako kmalu pozabljen.

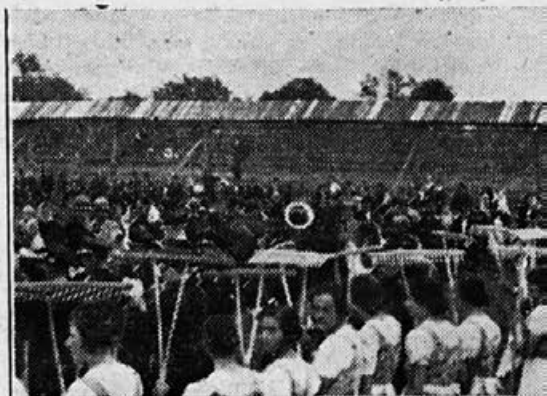
Na tekmovališču se je zbralo veliko število ljudi. Vse je bilo živo, vsi so nestrpnno pričakovali in ugibali, kako bo.

Vsa pozornost je bila obrnjena na kosce. Nov val navdušenja in nestrpnosti je vstal med ljudmi, ko so ostre kose zarezale v travo. Vsi fantje kosci so se odlično postavili in želi splošno odobravanje.

Po tekmi je tov. Rom otvoril tabor in pozdravil vso številno množico. Za njim je povzel besedo tov. Udovič iz Mirne peči. Sam kmetki fant, ki pozna in občuti vse krivice, ki tlačijo kmetkega človeka, je prepričevalno dokazoval pomen tekem in naših taborov, kjer manifestiramo kmetko skupnost in kmetko delo.

O pomenu in delu naših društev, o važnosti neodvisne kmetke organizacije je govoril predsednik Zvezé tov. Ivan Kronovšek. Njegove prepričevalne besede so padale na rodovitna tla in vsakdo, ki kmetko čuti in misli, mu je moral pritrčiti.

Organizirana kmetka mladina je dobila s to krasno prireditvijo plačilo za žrtve in je odločena, da bo še z večjo voljo delala v svoji organizaciji.

Za čast in kruh, pravico, srečo vseh tlačanih ljudi — vsa kmetka se mladina naj združena bori!

SLOVENSKA KMETSKA MLADINA NA DELU

ZVEZA KMETSKIH FANTOV IN DEKLET
V LJUBLJANI

sklicuje

TRINAJSTI REDNI OBČNI ZBOR,
ki se vrši

v nedeljo, dne 17. oktobra 1937 ob 10 uri do-
poldne v spodnji dvorani hotela Miklič (na-
sproti glavnega kolodvora) na Masarykovi cesti
v Ljubljani.

Dnevni red:

1. Otvoritev.
2. Čitanje in odobritev zapisnika 12. rednega občnega zbora.
3. Poročila Zvezinih funkcionarjev in načelnikov odsekov.
4. Poročila predsednikov Zvezinih pododborov.
5. Poročilo revizorjev.
6. Sprememba Zvezinih pravil.
7. Delovni načrt za bodoče leto.
8. Določitev članarine.
9. Volitev novega odbora.
10. Slučajnosti.

V Ljubljani, 25. septembra 1937.

Za Zvezo kmetiskih fantov in deklet:

France Hočevar l. r., Ivan Kronovšek l. r.,
t. č. tajnik. t. č. predsednik.

VELIKI OBREZ

Naše Društvo kmetiskih fantov in deklet je priredilo proslavo 14. rojstnega dne našega mladega kralja Petra H. Najprej smo imeli slavnostno sejo združeno s priložnostnim govorom tovariša predsednika in deklamacijami naših tovarišev. Članstvo, ki je bilo zbrano polnoštevilno, je ob zaključku navdušeno vzklikalo. Po lepo uspeli slavnosti, ki se je vršila v Gasilskem domu, smo krenili z godbo na čelu na bližnji hriček, kjer smo zakurili kres. Zbralo se je tudi mnogo občinstva. Ob zvokih domače godbe in prepevanju naših pesmi smo proslavo zaključili.

Pismo z Gorenjskega

DUPLJE PRI KRANJU: Gotovo se bo eden ali drugi izmed poznavalcev našega kraja čudil, da se tudi dupljanska mladina zaveda, v kako težkem položaju živi kmetско ljudstvo in kakšne naloge nas čakajo v bodočnosti. Ob tej priliki pa vam povemo, dragi čitatelji, da se naša mladina prebujajo, drami, vstaja in hiti na delo za ustvaritev boljšega življenja. Pri nas smo začeli in upam, da bodo kmalu tudi drugod, kjer še nimajo svojih Društev kmetiskih fantov in deklet, pošteno premišljevali, kaj bo z nami in z našim življenjem, če bo šlo tako naprej. Saj gremo vedno navzdol, namesto navzgor. Po vztrajnem premišljevanju smo se odločili za drugo pot. Hočemo tja, kamor spadamo, k močni kmetiski armadi. Tam se kuje naša boljša bodočnost, tam se bomo izobrazili in vzgojili brez političnega prekanja. Ustanovili smo si Društvo kmetiskih fantov in deklet in bomo z vztrajnim delovanjem skušali dohiteti ostala tovariška društva, ki že leta in leta dajejo naši kmetiski mladini smernice in vzpodbude za lastno delovanje.

Sloga, ne razdori

Pri nas nismo samo sinovi kmetov, temveč nas je tudi nad polovico delavskih in obrtniških sinov in hčera. Vemo pa dobro, da imamo enake težkoče in iste sovražnike, zato se moramo skupno boriti za naše pravice, za mir in za boljše pogoje našega življenja. Vse to nas je vodilo do tega, da smo ustanovili lastno društvo. V njem hočemo združiti vso našo mladino. Slovenska vas potrebuje sloge, ne razdorov, ki jo prinaša v vas gospoda, da nas lažje izkorišča. Toda kmetška mladina je že spoznala, da razdvojeno in razcepljeno kmetško delovno ljudstvo nima moči za borbo. Zato nočemo več poslušati raznih gosposkih voditeljev, sami se hočemo voditi, povezani v trdno celoto. Vse fante in dekleta vabimo v našo organizacijo, kjer se bomo skupno izobraževali in pripravljali za delo, da bo nekoč slovensko delovno ljudstvo doseglo boljše in lepše življenje!

Dupeljčan.

Prišel do tebe zdaj je glas:
»Plačaj GRUDO, že je čas!«

ek: **Zanimivosti iz Bolgarije**

(Nadaljevanje in konec)

Šolane inteligence je ogromno, ki pa ne sedi samo po centralnih (osrednjih, glavnih) uradih, temveč deluje med narodom. Tako je na vsaki osnovni šoli večje število učiteljev, na vsaki strokovni in kmetijski nadaljevalni šoli pa učujejo številni specialisti določenih strok (vrst). (Specialist n. pr. za kmetijstvo je tisti, ki se podrobno spozna v kmetijskih vedah.) Zelo je tudi razširjen potovalni pouk (šola se seli iz kraja v kraj).

Prav tako je močno razširjena tudi zasebna inicijativa v prosvetnem delu, to se pravi, da posamezniki iz lastne volje vršijo prosvetno delo. Samo čitalnic imajo 1720, od katerih jih ima 618 svoje domove v vrednosti 33 in pol milijona levov (lev = bolgarski denar; 1 lev = 50 par) in na desetisoče knjig v vrednosti 46 in pol milijona levov. Prosvetnim, posebno pa mladinskim organizacijam posebno izdatno pomoč kmetijske in druge zadruga. Bolgarsko združništvo se kljub krizi bujno razvija. Dasi je še zelo mlado, šteje kmetsko združništvo 5075 zadrug s 331.000 člani, 1101 milijoni levov deležev in rezerv, 2427 milijoni levov hranilnih vlog in ogromnim blagovnim prometom; meščansko združništvo pa šteje 2473 zadrug z 469.000 člani, 3246 milijoni deležev in rezerv in 9554 milijoni levov hranilnih vlog. Še značilnejše je, da je Bolgar zaveden zadrugar, ki nosi zadrugi znak in razobeša zadrugo zastavo.

Močno razvit in priljubljen v mestu in na vasi je »Junak«, telovadno društvo, ki deluje na istih načelih kot pri nas Sokol, le da so njegovi člani pripadniki raznih strank. Zanimivo je, da politične stranke nimajo svojih združnih in prosvetnih organizacij, kot nekatere v Sloveniji.

Politika in gospodarstvo

Težko se je spoznati v strankarski politiki, ki sicer po zakonu ni dovoljena, v resnici pa stranke obstajajo še vedno

in prav zato, ker so zabranjene, še bolj delujejo.

Največ motijo prej omenjeni tuji vplivi in vzori, vendar na vasi odločno prevladuje zemljedelsko (kmetsko) gibanje, razdeljeno trenutno na tri frakcije (skupine): na radikalne in jugoslovansko usmerjene Todorovce (po voditelju Todorovu), na zmernejše, a odločne in spretne ter najbolj priljubljene Dimitrijevce (po Dimitrijevu) ter na bolj oportunistične (ki radi trenutnih koristi zatajujejo svoja načela), Gičeviste (po Gičevu), ki kdaj pa kdaj vstopajo tudi v meščanske vlade in zato izgubljajo pristaše. Za njimi so močni socialisti in komunisti, dočim prevladujejo med meščanstvom Ljapčevi demokrati ter deloma tudi Cankovi fašisti. Ne manjka tudi paradoksov (čudnih nasprotij), da so nekatere skupine germanofilske, in zato pa drugi govorijo s tujci francosko, čeprav se jim v novejši dobi vsiljuje poleg nemščine tudi pouk italijanščine. Germanofilsko in italofilsko so usmerjeni številni višji sloji, srednji so jugoslovanofili, mali in najmanjši pa vidijo v drugič svojo rešiteljico — v Rusiji. Sploh se občuti, da je Bolgarom ruski vzhod mnogo bližji kot romansko-germanski zapad (Italija, Francija, Nemčija).

Delovna obveznost

Zanimiva je ustanova obveznega dela (trudovata повинost). To delovno obveznost je vpeljala kmetska vlada Aleksandra Stambolijskega 1922. leta. Namesto, da fantje služijo vojaški rok, delajo pri javnih delih (cestah, železnicah, vodovodih, državnih gospodarstvih itd.). Traja osem mesecev in ima za namen naravni (naravni) davek namesto vojaške službe, vzgojo državljanskega in socialnega čustvovanja, izboljšanje javnih naprav, socializacijo (podružabljenje, splošna last, t. j. da imajo vsi korist od tega) prirodnih zakladov, zlasti

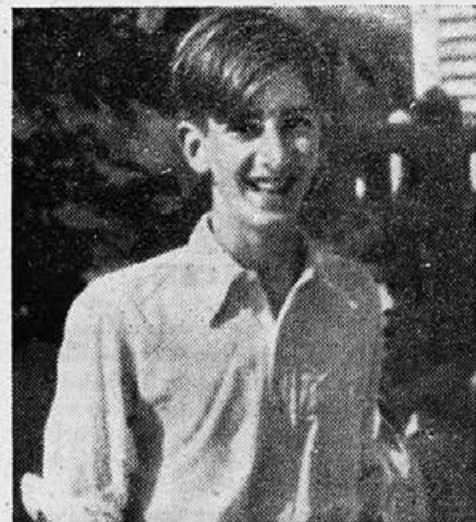

Prezidenta Masaryka ni več...

Letos 14. septembra je umrl v gradu Lany blizu Prage predsednik-Osvoboditelj češkoslovaške države Tomáš Masaryk, star 87 let. Z njim so Čehi in Slovaki izgubili svojega največjega moža, ustvaritelja in dolgoletnega voditelja države. Kaj je pomenil zanje Masaryk, je pričala globoka žalost vseh narodov v republiki in veličasten pogreb, ki se ga je udeležilo nad dva milijona ljudi.

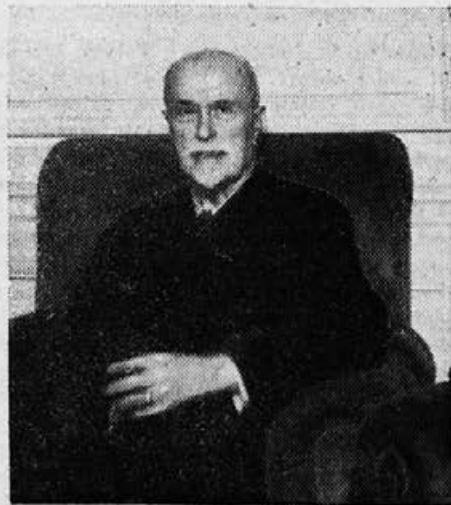
Tomáš Masaryk se je rodil l. 1850. v vasi *Hodonin* na Moravskem. Oče je bil kočijaž, mati pa postrežnica na cesarskem posestvu. Nadarjenega sina je hotel dati v šole, da bi postal učitelj. Po dveletnem šolanju je moral na Dunaj, da se izuči za ključavničarja. Z Dunaja je kmalu pobegnil. »Boš pa kovač«, je odločil oče. Tudi kot kovaški vajenec ni dolgo zdržal. Uresničila se mu je vroča želja: šel je v gimnazijo, nato na Dunaj na univerzo, kjer je postal doktor modroslovja. Služboval je kot profesor na vseučilišču na Dunaju in v Pragi.

Kot človek in učenjak je Masaryk živel in delal za resnico. Obsojal je klerikalizem, (izrabljanje vere v politične namene), in pretirani nacionalizem, (preveliko poveličevanje naroda), ki

Naš kralj Peter II. je 6. septembra t. l. izpolnil 14. leto. Prinašamo njegovo najnovejšo sliko.

pa dohieteti zaostali razvoj. Kmetiska mladina opravlja obvezno delo pri zemljedelskih melioracijah (izboljšavanju zemlje) in vzornih javnih posestvih, obrtniško-delavska pa v javnih tovarnah (opekarnah, čevljarnah, žagah, predilnicah in tkalnicah itd.). Na leto dela 12—15 tisoč obveznikov in znaša vrednost njihovega dela na 120 milijonov levov. S tem delom so osušili ogromna polja, zgradili mnogo potov in cest, pogozdili goličave in seveda dobro vzgojili svojo mladino. Delo je kasernirano (po vojaško urejeno), delavci uniformirani po vojaško, in je to morda obenem tudi prikrito vojaško vežbanje. Poznavalci pravijo, da je to vojašnica v kulturni obliki, ki se je dobro obnesla, ne samo, ker ima od tega dela država korist, temveč tudi, ker se Bolgari s tem kulturno in socialno vzgajajo.

† Tomáš G. Masaryk

so ga bile samo puhle in prazne besede. Učil je, da moramo v politiki in povsod v življenju gledati realno (stvarno).

Vse svoje sile je posvetil osvoboditvi Čehov in Slovakov izpod Avstro-Ogrske. Potoval je po Evropi, seznanjal tuje narode z zahtevami obeh narodov po samostojni državi. S svojim vplivom in neutrudnim delom je s pomočjo svojih sodelavcev — doma in v inozemstvu — dosegel, da je bila češkoslovaška republika proglašena, še predno je obstojala. Narod je sledil svojemu voditelju. Češki in slovaški vojniki so v trumah bežali iz avstrijske vojske v Rusijo in tam organizirali svojo državno armado, še predno so imeli državo.

Po razsulu Avstrije je prišel Tomaž Masaryk v novo, svobodno državo in ljudstvo ga je izvolilo za predsednika (prezidenta) republike.

V dolgi dobi svojega upravljanja od 1918 do 1935 je pokazal svojo veliko državniško sposobnost. Uredil je državo po demokratičnih načelih, dal je ljudstvu svobodo, da si voli vlado po svojem prepričanju in vodil državo k napredku in blagostanju.

Prav on je vsem najlepši primer skritih talentov med preprostim narodom. Od bornega kovača se je povzpел do državnega voditelja!

Slava velikemu državniku, borcu za mir, svobodo, napredek in demokracijo — Tomažu Masaryku!

Kmetske proslave na Poljskem

Poljski kmetje so letošnjega 15. avgusta posebno svečano obhajali praznik »kmetskega dejanja«, to je spomin na leto 1920., ko so v ogromnih množicah sodelovali v vojni komaj nastale nove poljske republike proti boljševikom. Vlada mlade nove države je bila takrat v hudih škripcih. Komaj je minila svetovna vojna, komaj je po 100 letih spet vstala poljska država; vse je bilo še na tleh od naporov in tlačanske preteklosti, pa naj že spet pošilja vse množice kmetov in delavcev v boj. In to celo proti nasprotniku, ki gotovo ni bil isto kot nekdanji car, čeprav se o njem v zmedu in naglici dogodkov ni moglo nič določnega vedeti.

Kmetje so rešili državo...

Takrat si je vodstvo nove Poljske izbralo zelo moder način: dalo je vso vojno v roke političnemu zastopniku kmetov, najmočnejše plasti poljskega naroda. To je bil znameniti *Vincenc Witoš*. Vladni avtomobil ga je dobil na njegovem posestvu, ko je vezal snope. Postal je takoj predsednik vlade in tik ob njem je bil zastopnik delavcev. V takšnem trenutku, ko je večina poljskih politikov smatrala, da je njihova nova država v smrtni nevarnosti, v takšnem odločilnem trenutku jo je torej vodil zastopnik kmetov. Način se je dobro obnesel, poljski kmetje so se v velikem številu in uspešno borili, »kmetsko dejanje« je rešilo domovino, da ni zopet prišla »pod Moskvo«. Toda že takrat je neki ranjeni kmet, s katerim se je razgovarjal Witoš tik za bojiščem, spraveval s slabim glasom: »To, kar govoriš, državljani predsednik, to še ni vse. Jaz bi te vprašal še, ali nam moreš zagotoviti, nam kmetom, da

naša kri ne bo šla v zgubo, da nam naše svobode slabi ljudje ne poberejo?« In tako je mislil Witoš: »Če kmetje ne puste, da bi Poljska propadla, potem bodo tudi oni v njej gospodarili.«

... danes pa ...

Predsednik Witoš pa živi danes v inozemstvu (gosposka vlada ga je pregnala) in poljske vlade so že leta in leta brez zastopnikov kmetstva, in poljski kmet je danes znan po tem, da živi najobupnejše življenje, da se danes na Poljskem za vsakogar kaj poskrbi, le za kmeta nič; da ga že od takrat, ko je njegovo »kmetsko dejanje« rešilo življenje državi, nihče več ni vprašal, kakšna naj bo ta država in kdo naj ji gospodari...

Zato poljski kmetje, danes zopet združeni in cnotno organizirani v svoji stranki, tako številno obhajajo svoj praznik.

V kakih 50 krajih, kjer so se vršile kmetske proslave na dan 15. avgusta, se je udeležilo manifestacij nad 200.000 kmetov. Samo v srednje velikem mestu Przeworsku se je zbralo čez 20.000 kmetov z 41 zastavami, 300 konjeniki in s svojo kmetsko godbo. Povsod so se zborovanja in sprevodi razvili v veličastne manifestacije za politične zahteve poljskih kmetov.

Kmetje zahtevajo...

Poljski kmetje namreč ne zahtevajo nič manj kot to, da pride vodstvo republike v njihove roke. V demokratični Poljski hočejo biti so-gospodarji in zahtevajo predvsem: da se takoj povrnejo na vlado njihovi voditelji, ki so danes

premo koš temeljito zadelamo s slamo. Nazadnje ga pokrijemo s staro odejo, kocem ali vrečo, da jabolka ne zmrznejo. Zaboje ali koš postavimo v zračni prostor. Na ta način spravljena jabolka se ohranijo do pozne pomladi v svežem in sočnem stanju.

Tudi grozdje ostane sveže...

V kleti, še boljše na podstrešju, razgrnimo na tleh slamo, na katero naložimo lepe, zdrave, zrele in še trde grozde z vršičkom trsa. Grozdje se ne sme dotikati. Čez grozdje razgrnemo zopet slamo. Tako spravljeno grozdje ohranimo sveže do Božiča in še čez.

Grozdje tudi vzdrži sveže, če ga odrežemo z vejico, in jo pri odrezu zapečatimo (zamažemo) z voskom. Takšno grozdje prosto obesimo na vrstico ali žico, ki jo napeljemo v suhem in hladnem prostoru.

Sušenje sadja

Zelo priporočljivo in poceni je sušenje sadja. Sušimo neolupljeno sadje, ki ga zrežemo na četrtine, olupljeno pa na krljce. Peščišče lepo iztrehimo, razen pri češnjah, češpljah in breskvah.

Sušimo: jabolka, hruške, češplje, breskve, češnje in višnje. Ta način konzerviranja je najenostavnejši in se opravi brez stroškov.

Kako sušimo jabolka in hruške...

Neolupljeno ali olupljeno sadje razrežemo na krljce in odstranimo (izrežemo) peščišče.

Nato jih naložimo na lesé, deske ali podobne priprave ter jih postavimo na sonce, kjer se sušijo 2—3 dni. Na pol osušene damo potem še v krušno peč po peki, kjer se temeljito posušijo.

Suho sadje spravimo po možnosti v vreče iz tkanine (platna) ali pa v navadne oprane vreče, katere obesimo na podstrešje, kjer je stalen preprih.

Suho sadje v gospodinjstvu

nam služi pozimi in spomladi kot izvrsten kompot. Poleg tega je zdrav in zelo priporočljiv za bolnike in otroke. Uporabiti se da tudi za marmelado in razne kreme.

Delo na vrtu

● Oktobra sejemo motovilec, če pa je lepo sončno vreme, lahko še tudi zimsko špinačo.

● Presajamo zimsko solato, ki smo jo sejali oktobra.

● Na stalno mesto v vrtu sadimo vse cvetice čebulnice. Te so hijacinte, tulipani, narcise, zafran, anemone itd.

● Proti koncu oktobra pa spravljamo vse povrtnine, ki si jih hočemo shraniti za zimo, endivijo, zeljne glave, korenjček, rdečo peso itd.

Spravljamo izvršimo le ob lepem sončnem vremenu.

Peter Rupar:

Mreža bele groze

Roman

Službo lahko dobi: tisoč dinarjev na mesec, hrano, stanovanje in obleko, vse prosto, poleg tega pa skoraj še toliko napitnin, kolikor je plače. In pri vsem tem ne bo imela skoraj nič dela, ponošene obleke bo pa dobivala za celo kramarijo.

Manica ostrmi.

»Ali je mogoče? Meni se zdi, da diši to kar preveč po pravljicah.«

»Kakor hočeš,« se namrdne tovarišica, »saj te ne silim, da bi moralà verjeti!«

»Tak denar! Kaj pa misliš, saj ga ljudje ne pobirajo po cestah!«

Anica se zasmeje:

»No, ti pa pokažem, če nočeš verjeti.«

Izza nedrij potegne v belo rutico zavito mašno knjižico, iz nje pa vzame čisto sveže zganjen — tisočak, češ:

»Vidiš? Vsaka po enega sva dobili z Minko. In to ni na račun plačila, ampak kar tako, za potne stroške in aro. Ko bi za katero vedela, primerno, bi bilo lahko še eno dekle srečno —«

Pri tem Anica zapeljivo pogleduje Manico, ki ji migeta tisočak pred očmi, da jo kar slepi. Brez pomisleka zdajci Strženova hlastne:

»Pa vzemita še mene s seboj, če se vama ne zdi za malo —«

»Ali bi res šla?«

»Če je tako, res! Zakaj pa ne?« drhti Manica in si pomane oči, kakor da še vedno ne more verjeti tega, kar vidi.

»Med veliko mašo pridi semkaj, pa ti bom povedala,« vstane Kopitarjeva,

JABOLČNA MARMELADA

Zrela jabolka operemo, zrežemo na krhleje in jih kuhamo do mehkega. Še tople pretlačimo skozi sito, da dobimo mezgo. To stehamo in ji pridenemo na vsak kilogram $\frac{1}{2}$ – $\frac{3}{4}$ kg sladkorja. Mezgi in sladkorju pridenemo po okusu malo limoninega soka, cimeta in dišečih klinčkov. Cimet in klinčke zmeljemo. Vse skupaj kuhamo v široki posodi tako dolgo, da obvisi mezga na kuhalnici v debelih kepah. Med kuhanjem mezgo neprestano mešamo, da se ne prime dna in ne prismodi. Še vročo denimo v dobro umite in segrete kozarce. Ohlajeno trdo zavežemo s pergamentnim papirjem, katerega prej namočimo v topli vodi in dobro obrišemo. Kozarce z marmelado shranimo na temnem, suhem in ne pretoplem prostoru.

●

● *Gobe v kislu.* Za pripravo kislh gob so najboljši jurčki. Mlade, prav majhne, zdrave in trde jurčke osnažimo in jih v mrzli vodi dobro operemo. Nato zavremo s polovico vode razredčen kis, pridenemo nekaj celega popra, klinčkov, soli, ter v tem kuhamo gobice 3–5 minut. Ohlajene naložimo na tesno v kozarce in jih zalijemo z nanovo prekuhanim, osoljenim in ohlajenim kisom (brez vode), v katerem smo prevrele nekaj celega popra in dišečih klinčkov. Kis naj stoji čez jurčke. Drugi dan nalijemo na vrh par žlic olja in zavežemo. Tako pripravljene gobice uporabljamo same ali za prikuho.

ZIMSKA SOLATA IZ PAPIRIKE

Papriko (sladko) očistimo semena in jo poparimo z vročo vodo. Ohlajeno narežemo na rezance, malo osolimo in nadevamo na tesno v kozarce. Vmes denemo malo celega popra in na koščke zrezan hren. To polijemo s prekuhanim in ohlajenim vinskim kisom. Na vrhu potrosimo salicila, dobro povežemo s pergamentnim papirjem in shranimo. Takšna solata je zelo primerna za h krompirjevi ali paradiznikovi solati.

ZIMSKA SOLATA IZ PAPIRIKE IN ZELJA

Papriko očistiš semena in popariš z vročo vodo. Nato zrežeš na rezance sladko zelje in ga osoliš. Prekuhaj vinski kis, v katerega deni vsakovrstno zelenje, peteršilj, zeleno, čebulo, poper. Zelje ožmi, prideni drobno seseklanega peteršilja, z njim tesno nadevaj ohlajene paprike ter jih polagaj drugo vrh druge, vmes pa na kolesčke narezan hren. To polij s hladnim kisom, po vrhu potrosi malo salicila ter dobro poveži s pergamentnim papirjem. Na ta način pripravljena solata je zelo dobra sama, prav posebno pa še prija pri prekajeni svinjini.

●

*Krave, teličke na pašo spustimo,
da bo ostalo več krme za zimo.*

*Potem se pa zadnje skrbi še rešimo
in pošljimo »Grudi« vso naročnino!*

»zdaj pa pojdiva, da naju ne bodo preveč pogrešali.«

In nato s porednim nasmeškom:

»Kvedrov Tine bo še oči izgubil, ko te bo toliko časa zastoj iskal.«

»Nagajivka!« jo v zadregi Strženova lahko odrine s komolcem, ko se obe podvizata nazaj proti cerkvi.

V.

»Sem že mislil, da si se v zemljo udr-la!« se je oglasil za Manico Kvedrov Tine, ko je pravkar pri stojnici vneto izbirala spominek zanj. »Vse jutro te nisem nič videl.«

Dekle je naglo dalo zaviti, kar je bilo izbralo, in se je izmotalo s fantom iz gneče.

»Se mi le zdi, da jih je tu preveč, pa nimaš več zame oči.« mu je ponagajala, ko sta prišla malo bolj na plano. »Jaz

sem te tudi iskala, pa me nisi hotel videti —«

»Se mi kar zdi, da si me res iskala, saj mi je še naša Lenka pravila, da te je videla s Kopitarjevo Anico davi iz cerkve —« pol resno, pol v šali požuga fant. »Kam se je pa vama tako mudilo?«

»Slabo mi je bilo,« prebledi Manica, pa si hitro spet opomore, češ: »Pa nate sem tudi mislila! Kaj ti veš, kakšne skrbi imamo dekleta! Preden me kaj kupimo, si vsako reč devetkrat ogledamo!«

»Ali si že kaj nakupila?«

»Seveda sem,« mu stisne Manica darilce v roko: v obliki razložljivega srca napravljeno podobo z romarsko cerkvi-jo in Marijino sliko in z napisom iz samih spominčic navprek: Za spomin.

Praktični nasveti

KISLE KUMARICE NE POSTANEJO VOTLE

Predno vložiš kumarice y kozarce ali steklenice, jih na več mestih prebodij z iglo ali zobotrebecem. S tem prepereš, da bi postale votle.

VLOŽENA ZELENJAVA PLESNI

Vložene kumare, paradižnike in gobe nam nikoli ne plesnijo, če jih zalijemo z oljem tako, da jih pokriva čez in čez. Kadar jemljemo kumare in podobno iz kozarca, poberemo prej z žlico olje v primerno posodo, potem ga pa zopet zlijemo nazaj. Nič ne škoduje, če poberemo z oljem tudi nekaj kisa, ker olje takoj spet splava na vrh.

ZELENE KUMARE OSTANEJO SVEŽE

ako jih odrgamo s pecljem vred, očistimo, obrišemo s čunjjo in namažemo cele z beljakom. Potem jih obesimo za pecelj v suh in zračen prostor.

PERGAMENTNI PAPIR

za zavezovanje vložnega sočivja, sadja itd. lahko naredimo doma. Vzemij debelejši bel papir in ga razgrni na topel štedilnik ali pred toplo peč. Nato ga nekolikokrat namaži z vosekom enakomerno po obeh straneh. Da boš laže in lepše razmazala, vzemi krpico. Papirja lahko pripraviš več, ker se ne pokvari.

Tinetu se zdi dar kakor zaklad. Hitro stisne tudi on dekletu v roko, kar je bil izbral: srebrno ovratno verižico s štiriperesno deteljico — znamenje sreče — z drobno vrezanim pozdravom: Za spomin.

»Ali jo lahko kar denem za vrat?«

»Saj sem ti jo zato dal, če ti bo le všeč —«

Dekletu se zaiskri v očeh, češ:

»Kako si danes poreden, Tine!«

Potem pa nekam nemirno:

»Kje so pa drugi fantje? Ali te ne bodo nič pogrešali?«

»Mar mi je zanje!« zamahne Kvedrov z roko. »Misliš, da sem zavoljo fantov prišel na božjo pot? Toliko mi je zanje kakor za staro Grivarico —«

»Če bi te slišali, to bi se jim zameril.« odvrne Manica nekam raztreseno in je

● **Jabolčni zavitek.** Napravi vlečeno testo iz $\frac{1}{2}$ kg moke, $\frac{1}{4}$ l mlačne vode, nekaj soli in žlico masla ali masti. Testo dobro obdelaj in glej, da bo precej mehko. Napravi hlebček, ga deni na krožnik in poprej potresi z moko ter pokrij s pregreto kozico. Ko je dovolj počivalo (20–30 minut), ga položi na dobro z moko potresen prt in nekoliko razvaljaj. Nato ga dobro pomazi z žlico olja in previdno razvleči čez ves prt. Testo namaži z drobtinami, ki si jih prej oprazila na maslu ali masti, potresi z jabolčnimi rezinami, ki si jih naribala (lahko z lupinami), sladkorjem, rezinami, sesekljano limonovo lupinico in cimetom. Potreseno testo zvij in deni na pomazan pekač. Povrhu ga še namaži z raztopljenim maslom ali mastjo in peči v vroči pečici $\frac{1}{2}$ – $\frac{3}{4}$ ure. Pečeni zavitek zreži na kose; potreseš ga lahko s sladkorjem, če ga imaš.

● **Plesen na marmeladi.** Če opazimo, da se je naprivila na marmeladi plesen, jo previdno odstranimo z žlico, marmelada pa posujemo s sladkorjem v prahu za pol prsta na debelo. Nato posodo zopet trdno povežemo s pergamentnim papirjem.

● **Kuhanò sadje in marmelada** ne plesni, ako namočimo pergamentni papir, s katerim posodo povežujemo, ob kraju v mleko.

● **Kako olupimo sadje?** Jabolka, hruške, češnje in breskve pred lupljenjem polijemo z vrelo vodo in jih pustimo nekaj minut v vodi. Sadje se bo dalo potem lepo in tanko olupiti.

vedno bolj nemirna. Sama se zave, da ne more s Tinetom kramljati tako prisrčno in neprisiljeno kakor druge dni. V srcu jo muči razdvojenost, misli so polne bojazni. Ali naj mu pove in zaupa svoj sklep? Beseda je že na jeziku, ko se nenadoma domisli obljube in prisege ter — molči.

»Kaj ti pa je danes?« zaskrbi Tineta, ki kmalu opazi dekletov nemir. »Ali si se nemara prehladila?«

»Oh, saj je v cerkvi vroče kakor v krušni peči,« se prisiljeno nasmehne Manica, ko jima zdajci prideta naproti Skalarjeva in Kopitarjeva.

»Ali se vidva tudi hladita?« obstaneta obe dekleti pred njima in začneta čevrljati, kako nista mogli nič več vzdržati v cerkvi, kjer se človek kuha v taki soparici, da komaj diha. (Dolge prihodnjic)

Za prosti čas, naj pride smeh v vas

TOLAŽBA

Kregar: »Mrkača bom tožil na sodišču.«

Bregar: »Zakaj pa?«

Kregar: »Dejal je, da sem star osel.«

Bregar: »No, no, ni tako hudo, saj jih imaš komaj trideset!«

RAZLAGA TUJIH BESED

Sinček: »Oče, povej, kakšna je razlika med državnikom in politikom.«

Oče: »Državnik je tisti, ki hoče storiti kaj dobrega za državo, politik pa hoče, da bi država zanj kaj dobrega storila.«

TESTAMENT

Jurač: »Ali si že napravil testament?«

Lovrač: »Že, vse svoje premoženje bom prepustil zdravniku, ki mi bo rešil življenje.«

RIBNIŠKA VOJNA

Njega dni so Ribničani napovedali Kočevarjem vojno. Ker niso imeli nobenega kanona, so ga napravili iz ilovice. Postavili so ga sredi Ribnice. Osem najpogumnejših možakov ga je »naladalo«, občinski odbor z županom na čelu se je pa skrtil v občinski hiši. Sluga pa je zlezal na hišo, da bi videl, kdaj bo Kočevje porušeno. Kar se zablika in strašansko počí, kanon se razleti in pobije vseh osem kanonirjev. Sluga hitro skoči s strehe in prisopiha v občinsko hišo: »Gospudje, vse Kočevje je razdjanu, še ljeti (tukaj) je osem mrtvih, kaj šele tam doli!«

RIBNIČAN NA FRONTI

V svetovni vojni je bil tudi Ribničan poklican k vojakom. Pošljejo ga v strelske jarke. Kaj kmalu zažvižga kroglja mimo njegove glave. Jezen plane Ribničan pokoncu in zakriči proti sovražniku: »Nikarte ne streljajte, ljudje so ljeti, boste koga vbujli (ubili)!«

RIBNIČAN NA OROŽNIH VAJAH

Narednik poveljuje: »Levo krug!« Vsi se obrnejo, samo Ribničan ostane pri miru. Narednik zavpije nanj: »Zakaj se ne obrneš?«

»Vejste zetu: kaj pa če pride sovražnik od tje strani, nihče ga ne bi vidu, jest pa bi ga!«

RIBNIŠKI SPORAZUM

Po prevratu pridejo veliki gospodje v Ribnico in vprašajo Ribničane, kakšno obliko države bi hoteli imeti. Pa se oglasijo vsi kot en mož: »Mi čmo republiko, pa ta starga cesarja nezaj!«

PROTI VSEMU

Politični gromovnik govori na shodu: »Mi smo proti fašizmu, proti separatizmu, proti komunizmu...«

Glas iz občinstva: »In proti revmatizmu!«

MILO ZA DRAGO

Mesar stopi v trgovino in zahteva 1 kg soli. Ko pride domov, brz dene sol na tehtnico in vidi, da je 10 dkg premalo. Takoj gre nazaj v trgovino in začne oštevati trgovca radi preslabe vage.

Trgovec ga pa mirno zavrne: »Oprostite, jaz nisem imel slučajno dovolj uteži pri roki, pa sem stehal sol kar s tistim kilogramom mesa, ki sem ga malo prej kupil pri vas.«

NAJBOLJŠI KROJAČI

V nekem mestu so živeli trije krojači v isti ulici in so na vse načine skušali, da bi si pridobili več odjemalcev. Prvi si da narediti veliko tablo nad vrati: *Matevž Šivanka, najboljši krojač v mestu*. Takoj drugi dan je že visela nad vrati drugega krojača tabla z napisom: *Miha Šilar, najboljši krojač na svetu*. Tretji krojač si ni znal pomagati. Pa se hitro znajde in obesi na svoja vrata napis: *Jurij Gladež, najboljši krojač v tej ulici*.

Dobro je da veste ...

KAVO MEČEJO V MORJE

v Braziliji (Južna Amerika), kjer imajo veleposestniki velikanske plantaže (polja) kave. Letos so jo mnogo pridelali. Ker so se zbal, da bi cena padla, so prisilili vlado, da je dovolila, da uničijo, sežgejo ali pomečejo v morje 30 % vsega pridelka kave. Zato jo bomo vsi tako drago plačevali.

KMETSKKE VODITELJE PREGANJA

bolgarska vlada. Pred kratkim so internirali (poslali v določeni kraj, od koder se ne sme ganiti) predsednika bivše kmetijske stranke *Dimitrija Gičeva* in pisatelja *Bakalova*, ker sta zahtevala ljudske pravice in demokratičen režim.

133.285 ČLANOV

ima naša sorodna kmetijska mladinska organizacija na Češkoslovaškem. Tako je poročal odbor na občnem zboru, ki se je vršil 11. in 12. septembra t. l. To je največja kmetijska organizacija v srednji Evropi.

Kmetski hranilni in posojilni dom

Telefon številka 28-47

VLJUBLJANI

Brzjavljeno: »Kmetiskidom«

reg. zadr. z neomejeno zavezo

Tavčarjeva ulica 1

Račun poštno hranilnice številka 14.257

RAČUN PRI NARODNI BANKI

N o v e v l o g e
vsak čas razpoložljive obrestuje
po 4% do 5%.

Za vseh vloge nudi popolno varnost
Otvorja tekoče račune

Eskontuje menice

Daje kratkoročna posojila

Izvršuje ostale denarne posle

Zaupajte denar domačemu zavodu!